

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

MEHMET MANSUR DEMİR v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 54614/07)

KARAR

STRASBOURG

24 Temmuz 2012

İşbu karar kesin olup, sekli düzeltmelere tabi olabilir.

Mehmet Mansur Demir – Türkiye davasında,

3 Temmuz 2012 tarihinde

Başkan,

Isabelle Berro-Lefèvre,

Yargıçlar

Guido Raimondi,

Helen Keller,

ve Daire Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Françoise Elens-Passos'un katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Dairesi) yapılan gizli müzakereler sonrasında, aynı tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (54614/07 no'lu) davanın nedeni, Türk vatandaşı Mehmet Mansur Demir'in ("başvuran") Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne ("AİHM" veya "Mahkeme") 27 Kasım 2007 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudan ibarettir.

2. Türk Hükümeti ("Hükümet") kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. 2 Mart 2010 tarihinde başvuru kısmen kabul edilebilir olarak nitelendirilmiş ve başvuranın tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılma hakkı ve tutukluluk halinin devamı hususunda etkili bir hukuk yoluna başvurma hakkına ilişkin şikayetleri Hükümet'e bildirilmiştir. AİHM önündeki yargılama sürecinde taraflar dostane bir çözüme ulaşamamışlardır.

OLAY VE OLGULAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

4. Başvuran 1975 doğumludur ve halen Mardin'de cezaevindedir.

5. 14 Aralık 2000 tarihinde başvuran yasadışı *Hizbullah* örgütüne üyelik şüphesiyle yakalanmıştır.

6. 19 Aralık 2000 tarihinde başvuran, Cumhuriyet savcısı ve sorgu hâkimi karşısına çıkarılmış ve tutuklanmasına karar verilmiştir.

7. Başvuran ve kendisi dışında 59 kişi hakkında, çok sayıda kişiyi öldürme, saldırı ve kundaklama da dahil olmak üzere *Hizbullah* adına terörist eylemleri gerçekleştirme suçlamasıyla Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesinde ceza davası açılmıştır.

8. 16 Temmuz 2004 tarihli 5190 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinin ardından, ceza davası Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi'ne nakledilmiştir.

9. Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi yargılamalar sırasında resen ve başvuranın talebi üzerine, başvuranın tutukluluk halini 5271 sayılı Kanunun 108. maddesi doğrultusunda düzenli olarak değerlendirmiştir. Mahkeme, isnat olunan suçların ağırlığı, başvuranın bu suçları işlediğine dair kuvvetli şüphe, kaçma olasılığı ve dava dosyasındaki delil durumunu göz önünde bulundurarak başvuranın tutukluluğunun devamına karar vermiştir.

10. Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi, elindeki delillere dayanarak 31 Mart 2005 tarihinde başvuranı eski Türk Ceza Kanununun (TCK) 146. maddesinin 1. fıkrası gereğince anayasal düzeni yıkmaya teşebbüs suçundan mahkum etmiştir.

11. 1 Temmuz 2005 tarihinde yeni TCK yürürlüğe girmiştir.

12. 11 Aralık 2006 tarihinde Yargıtay, ilk derece mahkemesinin kararını, davanın yeni TCK'nın hükümlerine uygun olarak yeniden değerlendirilmesi gerekçesiyle bozmuştur.

13. Dosyanın iade edilmesinin ardından, Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi iddiaların bir kısmını delil yetersizliğinden dolayı reddetmiştir.

14. 9 Kasım 2007 tarihinde Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi otopsi, balistik ve diğer bilirkişi raporlarından müteşekkil delillerin durumunu ve ayrıca tanıkların ve diğer sanıkların ifadelerini göz önünde bulundurarak başvuranı eski TCK'nın 146. maddesinin 1. fıkrası gereğince yeniden mahkum etmiş ve şartlı tahliye imkanıyla ömür boyu hapis cezasına çarptırmıştır.

15. 19 Ocak 2009 tarihinde Yargıtay kararı onamıştır.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK

16. İlgili iç hukuk ve (5271 sayılı) yeni Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamındaki mevcut uygulamalar ile ilgili açıklamalar *Altınok – Türkiye* (No. 31610/08, §§ 28-31, 29 Kasım 2011) kararında açıklanmıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞMENİN 5. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

A. Sözleşme'nin 5. Maddesinin 3. Fıkrası

17. Başvuran, Sözleşmenin herhangi bir maddesine atıfta bulunmaksızın tutukluluk süresinin aşırı olduğundan şikayetçidir.

18. AİHM bu konuyu Sözleşmenin 5 § 3 maddesi kapsamında inceleyecektir. İlgili hüküm şu şekildedir:

“İşbu maddenin 1. c fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulan herkes[in]... makul bir süre içinde yargılanma ya da yargılama süresince serbest bırakılma hakkına sahiptir. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminat şartına bağlanabilir.”

19. Hükümet ön itirazında, başvuranın ulusal mahkemelere başvurmadığını, Sözleşmenin 35 § 1 maddesinin anlamı dahilinde iç hukuk yollarını tüketmediğini iddia etmiştir.

20. Başvuran, Hükümetin ön itirazını reddetmiştir.

21. AİHM, ceza yargılamaları sürecinde başvuranın Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi'ne tutukluluğunun devamı hakkında itirazda bulunduğunu ve tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmayı talep ettiğini kaydetmektedir. Bu nedenle AİHM, başvuranın bu bağlamda esas bakımından ulusal mercilere başvurduğu kanaatindedir. Dolayısıyla AİHM, Hükümet'in ön itirazını reddetmektedir.

22. AİHM, herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesi tespit edilmediğinden bahisle bu başvurunun kabul edilebilir olduğuna hükmetmektedir.

23. Şikayetin esası ile ilgili olarak, Hükümet başvuranın tutukluluğunun gerekçesinin yasadışı örgüt üyeliği yönünde kuvvetli şüphe olduğunu ileri sürmektedir. Hükümet başvurana atılı suçun çok ciddi bir nitelik arz ettiğini ve başka suç işleme ve kaçma

olasılığının bulunması ve kamu düzeninin korunması adına tutukluluğunun gerekli olduğunu kaydetmektedir.

24. Başvuran iddiasını yinelemiştir.

25. Başvuran 14 Aralık 2000 tarihinde tutuklanmış ve Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 9 Kasım 2007 tarihinde mahkum edilmiştir. AİHM, başvuranın mahkumiyeti sonrasında Sözleşme'nin 5 § 1 (a) maddesine uygun olarak tutulduğu 31 Mart 2005 ile 11 Kasım 2006 tarihleri arasındaki sürenin toplam tutukluluk süresinden çıkarıldığında, başvuranın tutuklu kaldığı sürenin 5 yıl 2 ay olduğunu kaydetmektedir (bkz. *Solmaz – Türkiye*, no. 27561/02, §§ 36-37, 16 Ocak 2007).

26. AİHM, bu şikayete konu tutukluluk süresi ile mukayese edilebilir uzun tutukluluğun konu olduğu davalarda sıklıkla Sözleşme'nin 5 § 3 maddesinin ihlaline hükmetmiştir (örneğin bkz. *Gökçe ve Demirel – Türkiye*, no. 51839/99, § 44, 22 Haziran 2006 ve *Cahit Demirel - Türkiye*, no. 18623/03, § 28, 7 Temmuz 2009). AİHM, kendisine ibraz edilen bütün belgeleri inceledikten sonra, Hükümet'in AİHM'nin bu davada farklı bir karara varmasını sağlayacak herhangi bir olgu veya savunma ortaya koymadığına kanaat getirmiştir.

27. AİHM, bu konuya ilişkin içtihadını göz önünde tutarak mevcut davada başvuranın tutukluluk süresinin aşırı olduğuna hükmetmektedir.

Dolayısıyla, Sözleşmenin 5 § 3 maddesi ihlal edilmiştir.

B. Sözleşme'nin 5. Maddesinin 4. Fıkrası

28. Başvuran, iç hukuk sisteminde tutukluluk halinin devamına karşı başvurabileceği etkili bir çözüm yolunun bulunmadığından şikayetçi olmuştur.

29. Hükümet, başvuranın tutukluluğunun hukuka uygunluğu hususunda, başvuranın iç hukukta başvurabileceği etkili çözüm yollarının mevcut olduğunu ileri sürerek, bu iddiaya itiraz etmiştir. Bu bağlamda Hükümet, 5271 sayılı TCK'nın 267. maddesine istinaden başvuranın, tutukluluğunun devamına yönelik verilen karara itiraz etme veya tutukluluğunun iç hukuka ters düştüğü iddiasıyla aynı Kanunun 141. maddesi uyarınca tazminat talebinde bulunma imkanına sahip olduğunu iddia etmektedir.

30. AİHM, Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi kapsamındaki usul güvencelerinin, bir kişinin tutukluluk süresini uzatan bir kararın ardından mahkeme önünde başlatılan yargılamalara uygulandığını hatırlatmaktadır (bkz. *Altınok - Türkiye*, no. 31610/08, §§ 39-40, 29 Kasım 2011). Ancak AİHM mevcut davada, dava dosyasına göre, başvuranın tutukluluğunun

uzatılmasına hükmeden karara karşı başvuranın herhangi bir itirazda bulunduğu yönünde bir bilgi olmadığını gözlemlemektedir. Bu bağlamda AİHM, başvuranın Sözleşmenin 5 § 4 maddesinin anlamı dahilinde tutukluluk halinin hukuka uygunluğunun incelenmesine ilişkin olarak başvuran tarafından hiçbir başvuruda bulunulmadığını düşünmektedir.

31. Bu nedenle, söz konusu şikayet açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşmenin 35 § 4 maddesi uyarınca reddedilmelidir.

II. SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

32. Başvuran, maddi tazminat olarak 50,000 Euro, manevi tazminat olarak da 50,000 Euro talep etmiştir. Başvuran, masraf ve giderler için herhangi bir talepte bulunmamıştır.

33. Hükümet bu taleplerin dayanaksız ve aşırı olduğunu kaydederek bu taleplere itiraz etmiştir.

34. AİHM, tespit edilen ihlal ve iddia edilen maddi zarar arasında herhangi bir nedensel ilişki görmemektedir; bu nedenle talebi reddetmektedir. Diğer tarafta, manevi tazminat olarak başvurana hakkaniyet temelinde 6,200 Euro ödenmesine karar vermektedir.

35. AİHM, gecikme faizi olarak, Avrupa Merkez Bankası’nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar verir.

BU GEREKÇELERLE AİHM OYBİRLİĞİYLE

1. Başvuranın tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılma ile ilgili şikayetini kabul edilebilir, başvurunun geri kalanını kabul edilemez olarak *nitelendirir*;
2. Başvuranın tutukluluk süresinin aşırı olduğu gerekçesiyle Sözleşme’nin 5 § 3 maddesinin ihlal edildiğine *karar verir*;
3. (a) Davalı Devlet’in başvurana, manevi tazminat olarak, vergi olarak ödenmesi gereken miktar hariç olmak üzere, üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk Lirası’na çevrilmek üzere 6,200 Euro (altı bin iki yüz euro) ödemesine;

(b) Söz konusu üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren, ödeme gününe kadar, yukarıda bahsedilen miktara, Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranda basit faizin uygulanacağına *karar verir;*

4. Başvuranın adil tatmine ilişkin diğer taleplerinin reddine

karar vermiştir.

İşbu karar, İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İktüzüğü'nün 77 §§ 2. ve 3. maddeleri uyarınca, 24 Temmuz 2012 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Françoise Elens-Passos
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Isabelle Berro-Lefèvre
Başkan